

Kurban Bayramı

1. Konunun Planı

- a. Şeair Olarak Kurban
- b. Kurbanın Anlam ve Önemi
- c. Kurban Kesilirken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar
- d. Vekâletle Kurban
- e. Bayram

2. Konunun Açılımı ve İşlenişi

Allah'a hamd, Peygamber efendimize salâtla söze girildikten sonra kurbanın şeair yönüne dikkat çekilir ve kurban ibadetinin anlam ve öneminden bahsedilir. Kurban keserken dikkat edilmesi gereken hususlara yer verildikten sonra vekâletle kurban hususuna değinilir. Bayramların kişi ve toplum üzerindeki önemi ve etkisinden bahsedilerek dua ile sohbet bitirilir.

3. Konunun Özet Sunumu

"Şark'tan başlayarak Mağrib-i Aksâ'ya kadar
Dayanan bir koca dünyâdaki üç yüz milyon
Sîneden yükselecek İsm-i Hüdâ hürmetine,
İyidin, ey ümmet-i merhûme, mübârek olsun.
Bugün âfâkı fûrûzan edecek nûr-i mübîn
Parlasın haşre kadar, sönmesin! Âmîn âmîn!"

Bir bayram sabahına daha bizleri ulaştıran Rabbimize sonsuz şükürler olsun. "Rabbimiz, bize ibadetlerimizin usullerini göster" diye dua eden Hz. İbrahim'e, teslimiyetin zirve noktasındaki Hz. İsmail'e, ibadet usullerini bize öğreten Peygamber efendimize ve tüm Peygamberlere salât ve selâm olsun.

"Müslümanlar Rablerini ve O'na ibadet etmeyi o kadar çok severler ki bayramlarına dahi namazla başlarlar" ifadesinde olduğu gibi, hicretin ikinci yılı Medine'deki ilk Kurban Bayramında namazgâhta Allah Rasulü; "Bugün ilk işimiz namaz kılmak, sonra dönüp kurban kesmektir. Kim böyle yaparsa sünnetimize uymuş olur." (Buhari, İdeyn, 3) buyurmuştur. Biz de Allah Resulü'nün bu sünnetine uyarak önce Cenâb-ı Hakk'a şükürümüzü namazla yerine getirip sonra O'na itaatin diğer bir göstergesi olan kurbanlarımızı keseceğiz biiznillah.

"Âşık oldur kim kılar cânın fedâ cânânına
Meyl-i cânân itmesin her kim ki kıymaz cânına

Cânını cânâna vermektir kemâli âşıkın

Vermeyen cân i'tirâf itmek gerek noksânına"

Hakiki sevgiyi ve bu sevginin gereğini mısralarında böyle dile getirir Fuzuli.

Kurban; "Kendisiyle Allah'a yaklaşılan şey" demektir. İşte bizim kurbanlarımız da, evlâdını dahi Allah için feda etmeyi göze alan Hz. İbrahim'in ve Hz. İsmail'in Rabbine teslimiyeti vesilesiyle Cenab-ı Hakk'ın biz kullara ihsanıdır. Bizler de bu ihsana karşılık şerefliğin en şerefli olan Rabbimize kurbanlarımızı iyisinden seçerek ve "ihsan" ile, güzel bir surette kesmeliyiz kurbanlarımızı. Zira âyette de ifade edildiği üzere; Allah'a ulaşacak olan yalnızca bizim takvamızdır. (Hac, 36)

Evet can sadece Allah için verilir. En'am suresinde; "De ki: "Benim namazım, (her türlü) ibadetim, hayatım ve ölümüm, hepsi âlemlerin rabbi olan Allah içindir." (En'am, 162) buyrulur. O nedenle kurban keserken "bismillahi Allahu ekber" "Allahümme minke ve leke" (Allahım bu sendendir ve senin içindir) deriz Hz. Peygamberin yaptığı gibi. Bu şekilde hem her nimetin olduğu gibi bunun da Cenâb-ı Hakk'ın lütfu olduğunu itiraf eder hem de kestiğimiz kurbanla Cenâb-ı Hakk'a yakın olmayı isteyerek kulluğumuzu ve kulluktaki samimiyetimizi ortaya koymuş oluruz.

"Yılda bir kurban keserler halk-ı alem iyd için

Dem be dem saat be saat ben senin kurbanınam" şeklinde ifade eder bu hususu Fuzuli.

Bizler, "komşusu açken tok yatamayan" bir medeniyetin evlatlarıyız. Bunun için hem kestiğimiz kurbanın etini çevremizdeki insanlarla paylaşarak ortak bir sevinç yaşarız, hem de insanlar arasında köprü olan güvenilir kuruluşlar vesilesiyle dünyanın en ücra yerlerdeki insanlara ulaşmak için vekâletle kurban organizasyonuna destek olarak.. Biliriz ki hayır olarak ne harcarsak bizim içindir. (Bkz., Bakara, 272) Yani giden bizimdir.

Bayram günlerinde oruç tutmak uygun görülmez zira yeme içme günlerdir bu günler. Sevinç günlerdir bayramlar. Bayram şiiirinde bunu şöyle ifade eder M. Âkif:

"Âfâk bütün hande, cihan başka cihandır;

Bayram ne kadar hoş, ne şetâretli zamandır!

Bayramda güler çehre-i ma'sûm-i sabâvet ,

Ümmîd çocuk sûret-i sâfında iyandır."

Her cebhede bir nûr-i mücerrred lemeânda;

Her dîdede bir rûh demâdem cevelândır."

.....

Birbirimizle ilgimizi kesmememizi, birbirimize sırt dönmememizi, kin tutmayıp haset etmememizi öğütleyip bize kardeş olduğumuzu hatırlatan Hz. Peygamberin tavsiyesine

kulak verip darginların kucaklaşmasına vesile olan güzel günlerdir bayram günleri. Hayatın koşuşturması içerisinde hal-hatır sormayı ihmal ettiğimiz eş, dost, komşu ve akrabayı ziyaret edip bu sevinci tek başına değil birlikte yaşamının adıdır bayram. Ayriyeten bu bayram "belirlenmiş günlerde Allah'ı zikredin" (Bakara, 203) emrine tabi olarak "Allâhüekber Allâhüekber lâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber Allâhüekber ve lillâhi'l-hamd" diyerek seslerimizi Kâbe'den yükselen bu zikir seslerine kattığımız günlerdir.

Bayramların bu güzelliğini yaşayıp yaşatma, nesillerimize bayramların birliktelik yönünü bizatihi yaşayarak göstermeye devam etmekle birlikte bu âlemde her şeyden önce kul olarak varolduğunu unutmadan yaşayanların o âlemde hakiki ve kalıcı bayramı yaşayacaklarını şöyle ifade eder Alvarlı Efe:

Cân bula cânânını
Bayrâm o bayrâm ola
Kul bula sultânını
Bayrâm o bayrâm ola

Hüzn ü keder def' ola
Dilde hicâb ref' ola
Cümle günâh af ola
Bayrâm o bayrâm ola

Mevlâ bizi afv ede
Gör ne güzel 'ıyd ola
Cürm ü hatâlar gide
Bayrâm o bayrâm ola

Önceleri "bayram ve cuma salâsı" adıyla da anılan, bayram namazları ile cuma namazından önce müezzin mahfelinde okunan fakat güftesi bilinmeyen salâda ise şu ifadeler geçer:

"Bayram yeni elbise giyenler için değildir,
Bayram ancak azaptan emin olanlar içindir.
Bayram süslü bineklere binenler için değildir,
Bayram ancak hataları bırakanlar içindir.
Bayram kıymetli halı döşeyenler için değildir,
Bayram ancak sıratı geçenler içindir.
Bayram dünyanın süsüyle süslenenler için değildir
Bayram ancak takvayı kendine azık edinenler içindir.
Bayram çeşit çeşit renklere bakanlar için değildir,
Bayram ancak Rahmân'ın cemâline bakanlar içindir."

Abdurrahim Karakoç'un bu mısraları da duamız olsun:

"Alem-i İslam'a rahmet su gibi
Aksın bayram olsun bayramlarınız.
Evleriniz cennet kokusu gibi
Koksun bayram olsun bayramlarınız.

.....

Uygur Kazak Kırgız Azeri'nizden
Gitmesin gardaşlık nazarınızdan
Zalimler zulmünü üzerinizden
Çeksin bayram olsun bayramlarınız.

Haksızlık almasın Hak'kın yerini
Aşsın boyunuzdan aşkın derini
Kimi gözyaşını kimi terini
Döksün bayram olsun bayramlarınız.

Mağdurlar mazlumlar ersin felaha
Vuslata varanlar varsın bir daha
İrfan tohumunu gece sabaha
Eksin bayram olsun bayramlarınız."

.....

4. Konu İşlenirken Başvurulabilecek Bazı Âyetler

فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانظُرْ مَاذَا تَرَى قَالَ يَا آتِ بِمَا تَأْتِيكُ إِن شَاءَ اللَّهُ مِنْ الصَّابِرِينَ ﴿١٠٢﴾
فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾
وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ ﴿١٠٤﴾
قَدْ صَدَّقْتَ الرُّعْبَىٰ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾
إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾
وَقَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾
وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٠٨﴾
سَلَامٌ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿١٠٩﴾

"Çocuk, babasıyla beraber iş güç tutacak yaşa gelince babası ona, "Yavrucuğum" dedi, "Rüyamda seni kurban ettiğimi gördüm; düşün bakalım sen bu işe ne diyeceksin?" Dedi ki: "Babacığım! Sana buyurulanı yap; inşaallah beni sabredenlerden biri olarak bulacaksın. Her ikisi de (ilâhî buyruğa) teslim olunca ve babası onu yüzüstü yatırınca, Ey İbrâhim!" diye ona seslendik; "Tamam, rüyanı gerçekleştirmiş oldun." İşte iyileri biz böyle ödüllendiririz. Bu, kesinlikle apaçık bir imtihandı. Biz, (oğlunun canına) bedel olarak ona iri bir kurbanlık verdik. Onun hakkında, "İbrâhim'e selâm olsun!" ifadesini sonradan gelen nesiller arasında devam ettirdik." (Saffat, 102-109)

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنَسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَإِلَهُكُمْ إِلَهُ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ ﴿٣٤﴾

"Biz her ümmete kurban kesmeyi meşrû kıldık ki kendilerine rızık olarak verdiği kurbanlık hayvanlar üzerine Allah'ın adını ansınlar. Sonuç itibariyle hepinizin mâbudu tek bir tanrıdır. Şu halde yalnız O'na teslimiyet gösterin. Sen de Allah'ın buyruklarına içtenlikle teslimiyet gösteren kimseleri müjdele!" (Hac, 34)

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَحْزْ ﴿٢﴾

"Şimdi sen rabbin için namaz kıl ve kurban kes!" (Kevser, 2)

وَالْبُدْنَ جَعَلْنَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ ۖ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافَّ فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا أَمْرًا وَعَمْرًا ۗ كَذَلِكَ سَخَّرْنَا لَكُمْ لَعْنَةً لَتَشْكُرُوا ﴿٣٦﴾
لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُومَهَا وَلَا دِمَآؤَهَا وَلَكِنَّ يَنَالَهُ النُّفُوسُ مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَيْكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٧﴾

Biz o büyükbaş hayvanları da Allah'ın size nişânelerinden kıldık; sizin için onlarda nice yararlar vardır. Onlar (kesim için) sıraya dizildiklerinde üzerlerine Allah'ın adını anın, cansız halde yere serildiklerinde ise onlardan hem kendiniz yiyin hem de ihtiyacını gizleyen ve gizlemeyen yoksulları doyurun. İşte onları şükredesiniz diye sizin istifadenize verdik. Onların ne etleri Allah'a ulaşır ne de kanları; O'na ulaşacak olan sadece sizin takvânıdır. İşte Allah onları sizin istifadenize verdi ki size doğru yolu göstermesinden ötürü O'nu tâzimle anasınız. İyilik yolunu tutanları müjdele!" (Hac, 36-37)

وَإِذْ عَلَّمْنَا نَبَأَ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقْبِلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُقْبَلِ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٧﴾

"Onlara Âdem'in iki oğlunun haberini gerçeğe uygun olarak anlat: Hani ikisi de birer kurban sunmuşlar, birininki kabul edilmiş, diğerininki kabul edilmemişti. Kurbanı kabul edilmeyen, diğerine, "Andolsun seni öldüreceğim!" dedi. O da dedi ki: "Allah ancak takvâ sahiplerinden kabul eder." (Maide, 27)

...وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُؤْتِ الْيَتِيمَ وَأَنْتُمْ لَا تَظْلُمُونَ ﴿٢٧٢﴾

"....Hayır için yaptığınız her harcamanın karşılığını da hiçbir haksızlığa uğramaksızın tam olarak alacaksınız." (Bakara, 272)

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾

"De ki: "Benim namazım, (her türlü) ibadetim, hayatım ve ölümüm, hepsi âlemlerin rabbi olan Allah içindir." (En'am, 162)

وَاذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍ....

"Belirlenmiş günlerde Allah'ı zikredin...." (Bakara, 203)

5. Konu İşlenirken Başvurulabilecek Bazı Hadisler

عَنْ الْبِرَاءِ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَخْطُبُ فَقَالَ: "إِنَّ أَوَّلَ مَا نَبِّدُ بِهِ فِي يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نُصَلِّيَ، ثُمَّ نَرْجِعَ فَنَنْحَرَ، فَمَنْ فَعَلَ فَقَدْ أَصَابَ سُنَّتَنَا

Berâ" diyor ki, "Hz. Peygamber"i (sav) hutbe verirken dinledim, şöyle buyurdu:

"Bugün ilk işimiz, (bayram) namazı kılmak, sonra dönüp kurban kesmektir. Kim böyle yaparsa sünnetimize uymuş olur."

(Buhârî, İdeyn, 3)

عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: "مَا عَمِلَ آدَمِيُّ مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ النَّحْرِ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ إِهْرَاقِ الدَّمِ إِنَّهُ لَيُنْتَبَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِقُرُونِهَا وَأَشْعَارِهَا وَأُظْلَافِهَا وَإِنَّ الدَّمَ لَيَقَعُ مِنَ اللَّهِ بِمَكَانٍ قَبْلَ أَنْ يَقَعَ مِنَ الْأَرْضِ فَطَيَّبُوا بِهَا نَفْسًا

Hz. Aişe"den rivayet edildiğine göre, Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur: "Ademoğlu kurban günü Allah katında kurban kesmekten daha güzel bir amel işlemez. Kurban, kıyamet günü boynuzları, kılları ve tırnaklarıyla (sevap olarak) gelir. Kurban, henüz kanı yere düşmeden, Allah tarafından kabul edilir. Bu sebeple kurban kesme konusunda gönlünüz hoş olsun, (bu iş size zor gelmesin)."

(Tirmizî, Edâhî, 1)

عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ قَالَ: ثِنْتَانِ حَفِظْتُهُمَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: "إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ فَإِذَا قَتَلْتُمْ عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ قَالَ: ثِنْتَانِ حَفِظْتُهُمَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: "إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ فَإِذَا قَتَلْتُمْ

Şeddâd b. Evs diyor ki, "Ben iki şeyi Resûlullah"tan (sav) belledim. O şöyle buyurdu: "Allah her işi güzel yapmayı istemiştir. Şu hâlde siz (meşru bir sebeple) öldürürken de, (işkence etmeden) güzelce öldürün. Bir hayvanı kestiğinizde de kesimini güzel yapın. (Biriniz hayvan keseceği zaman) bıçağını bilesin ve kestiği hayvanı rahatlatсын!"

(Müslim, Sayd, 57; D2814 Ebû Dâvûd, Dahâyâ, 10-11)

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: ضَمَّ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَوْمَ عِيدِ بَكْبَسَيْنِ فَقَالَ جِبْرَائِيلُ وَجَهَّهْمَا: "إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِي لِلذِّى فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ اللَّهُمَّ مِنْكَ وَلَكَ عَنْ مُحَمَّدٍ وَأُمَّتِهِ

Câbir b. Abdullah anlatıyor: Resûlullah (sav) bir bayram günü kurban olarak iki koç kesti ve onları kibleye doğru yatırdığı zaman şöyle dedi: "Ben hanîf (hakka yönelmiş) olarak, yüzümü gökleri ve yeri yaratan (Allah)"a çevirdim ve ben müşriklerden değilim. Şüphesiz benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir. O'nun hiçbir ortağı yoktur. Ben bununla emrolundum ve ben Müslümanların ilkiyim. Allah"ım (bu kurban) sendendir ve Muhammed ile ümmeti tarafından senin (rızan) için sunulmuştur."

(İbn Mâce, Edâhî, 1; D2795 Ebû Dâvûd, Dahâyâ, 3-4)

"عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمٍ قَالَ: قَالَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَا هَذِهِ الْأَصْحَابِيُّ؟ قَالَ: "سُنَّةُ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ

Zeyd b. Erkam anlatıyor: Resûlullah"ın (sav) ashâbı, "Ey Allah"ın Resûlü! Bu kurbanlar nedir?" dediler. Resûlullah, "Babanız İbrâhim"ın sünnetidir." diye cevap verdi. (İbn Mâce, Edâhî, 3: HM19498 İbn Hanbel, IV, 368)

“لَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا، وَلَا يَجُلُ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ.”

"Birbirinize nefret ve düşmanlık beslemeyin. Birbirinize haset etmeyin, birbirinize sırt çevirmeyin. Ey Allah'ın kulları! Kardeş olun! Bir Müslüman'ın (din) kardeşine üç günden fazla küsmesi helâl değildir." (Buhârî, Edeb, 57)

"Size kurban etlerini üç günden sonra tüketmek üzere ayırmanızı yasaklamıştım. Fakat Allah size bolluk verdi ve hayırlara kavuşturdu. Dolayısıyla o etlerden yiyebilir, sadaka olarak verebilir ve istediğiniz kadar da kendiniz için ayırabilirsiniz." (Nesâî, Fer',2; Müslim, Edâhi, 37)

6. Yararlanılabilecek Bazı Kaynaklar

- DİA Kurban Mad.
- DİA Bayram Salâsı Mad.
- Hadislerle İslâm "Kurban" c. 2, s. 509-520
- Hadislerle İslâm, "Kardeşlik Hukuku", c.3, s. 349-350
- Hadislerle İslâm, "Toplumsal Dayanışma ve Ülfet, c.4, s. 311-321
- Hadislerle İslâm, "Hz. İbrâhim ve Hz. İsmâil, c.6, s.37
-

Nermin ÖZLER
Palandöken İlçe Vaizi